

#deadline – 4 084 journalister har fått nog av övergrepp och sexism på redaktionerna. Nu talar vi ut.

Vi är journalister. I vårt uppdrag ingår att granska makten. Vi ger röst åt dem som inte har en egen. Vi berättar andras historier. Vi ställer makthavare mot väggen.

Som kvinnliga och icke binära journalister har vi tvingats att göra detta samtidigt som alldeles för många av oss också fått hantera vår egen maktlöshet. Varit tvungna att undertrycka våra egna berättelser om stora och små övergrepp, dag efter dag, år efter år. Många har lämnat redaktioner för att undkomma, vissa har till och med lämnat hela mediebranschen. Ännu fler har bitit ihop, kanske rentav skrattat med åt de sexistiska skämten, samtidigt som vi varnat varandra för de där kollegorna som alltid kommer för nära, med händer på fel ställen. Vi har lärt oss att det är så här yrkeslivet ser ut.

Den tystnadskultur som våra medsyskon i andra branscher vittnat om råder också hos oss. När vi ändå har sagt ifrån har även kvinnliga chefer ofta ignorerat våra rop på hjälp. Inte sällan har förövaren varit en uppburen, hyllad och profilerad man, många år äldre och mer erfaren än de vikarier och nyanställda han så obekymrat trakasserat. Just därför har han också varit viktigare för cheferna, som valt att vifta undan och se åt andra hållet. Även om unga kvinnor i branschen varit mer utsatta har dock inte sexismen försvunnit för dem av oss som är äldre. Den tar sig nya uttryck, med andra former av förminskning.

Många journalister har otrygga anställningar. Åtskilliga redaktioner har satt i system att lasa ut vikarier och inrätta tillfälliga projektanställningar. Många av oss är frilansare utan någon anställningstrygghet alls. Det gör att den som säger ifrån riskerar att straffas genom att förlora uppdrag eller inte få förlängt vikariat. Det räcker att man ser det hända en enda gång för att inse att det är bättre att hålla tyst.

Vi tänker inte vara tysta längre. Nu lägger vi skulden där den hör hemma. När vi nu äntligen talat med varandra har vi insett att de övergrepp som vi normaliserat faktiskt är både orimliga och oacceptabla. Att det inte är oss det är fel på. Det är ni som förminskat och trakasserat oss, alla ni som ursäktat dem och låtit oss bära skammen för vår utsatthet. Det är ni som gör fel, inte vi.

Vi är nu 4 080 journalister som tillsammans sätter ned foten. Alla har inte personligen drabbats, men vi står sida vid sida i kampen mot de strukturer som råder överallt i samhället, och tyvärr även på våra arbetsplatser.

Tack alla utsatta i andra branscher för att ni gått före och visat vägen.

Nu gör vi upp med sexism och övergrepp en gång för alla.

Här är journalisternas vittnesmål.

VITTNESMÅL

Jag blev drogad och våldtagen av två etablerade manliga journalister när jag för tio år sedan var ung frilansande journalist som försökte ta mig in i branschen. Vågade tyvärr inte anmäla.

Skammen var större än vad jag upplevde att mitt inflytande var, där och då.

Jag var fortfarande student på Journalisthögskolan när jag gjorde mitt första framträdande i ett av de stora morgonprogrammen. Efteråt ringde en av deras nyhetsredaktörer. Han pratade länge om att jag hade potential, "gick igenom rutan" och att han ville bli min mentor. Han tyckte att vi skulle ses med jämna mellanrum och äta lunch. Veckan därpå började han smsa mig sent på kvällar och under nätterna. "Jag vill knulla" och "Berätta hur du ser ut naken" skrev han. Han fortsatte i månader utan att få svar. Han jobbar fortfarande kvar på tv-kanalen, dyker ibland som upp som reporter. Jag ser hans byline med jämna mellanrum.

Jag var nyanställd på en kvällstidning och blev skickad på utlandsjobb tillsammans med en manlig, betydligt äldre, fotograf. När det gick upp för mig att vi skulle dela boende, en lägenhet, blev jag först ängslig, men lugnade sedan ner mig. Vi var ju ute på jobb, allt skulle gå bra, intalade jag mig. Det började redan första kvällen. Han grep tag i mig, hans händer överallt, hans tunga i mitt öra. Jag fredade mig och sprang ut och gömde mig i mörkret bland buskarna. Jag hörde honom leta efter mig. Ropa. Flera timmar senare smög jag in och la mig på soffan för att försöka sova. Under en hel vecka utsattes jag för hans vidriga närmanden. Det var förfärligt! Jag var både rädd och förbannad på samma gång, men jag vågade inte ringa redaktionen och berätta. När vi kom hem och jag väl berättade så viftades fotografens beteende bort.

Trots att jag visste hurdan han var lät jag mig bjudas hem till chefen för att vi skulle ha utvecklingssamtal. Det visade sig att sängen var bäddad och klar när jag kom. Vi åt lite mat och sedan ville jag gå. Han bad om kramar och försökte smeka mig, sa att jag inte behövde göra något, han skulle bara göra det skönt för mig. Jag fick aldrig något utvecklingssamtal, inte då och inte något annat år heller.

Jag skulle vara med i ett tv-underhållningsprogram och upptäckte i elfte timmen att jag skulle sitta i samma soffa som en man som ofredat en kollega till mig på krogen genom att grabba tag i hennes bröst och sedan trycka upp henne mot väggen. Jag informerade teamet om detta och om att det kändes olustigt att leka helgunderhållning i samma program som den här personen. "Så du vill hoppa av alltså?", blev reaktionen. "Ehhhh ja, sa jag, eller så kan jag vara med och han inte." Det blev såklart honom de tog med för att ha på bästa sändningstid.

När en programledarkollega plötsligt kom fram och förklarade att jag var så snygg, att vore han inte redan sexuellt tillfredsställd hade han gått in på toa och runkat. När en annan programledarkollega smög upp bakom mig och stack in hela armen mellan mina ben, bakifrån, och greppade hårt mitt underliv. När en tredje programledarkollega sade att jag var snygg i uppsatt hår, att jag såg slymig ut när jag hade det utsläppt. När den folkära tv-profilen mitt i natten körde efter mig i bil och skrek att jag – "slynan" och "horan" – fanimej skulle hoppa in i bilen, att han inte ödslat tid på att prata med mig på krogen utan få något i gengäld.

När jag var 23 och pluggade till journalist fick jag praktik på ett stort medieföretag. Första veckan sa en av de stora nationella profilerna till mig i ett öppet kontorslandskap "Gillar du att suga kuk eller?" på ett ganska gå-påigt sätt. Jag blev helt ställd och stammade fram något "hehe, va?" Några veckor senare sa han "Gillar du att knulla eller?" En annan gång drog han ner mig i sitt knä. Han pratade också sexualiserande om sin dåvarande fru. Så. Äckligt. Och tröttsamt. Och gubbigt.

När jag gjorde min långpraktik blev jag bänkgranne med en senior reporter, trevlig, rolig, hjälpsam på alla vis. Vi hade en rolig jargong och jag gillade honom. Vid ett tillfälle skulle jag hämta kaffe och sa putslustigt "Ja, nu ska kaffeslampan iväg igen, ska du ha en kopp?" Han började kalla mig för slampan. När han kom på morgonen. När vi möttes i korridoren, i restaurangen, i entrén, utanför toaletterna, vid desken. När han sa hejdå för dagen.

En av mina tidigare chefer har en erkänt dålig kvinnosyn. För ett par år sedan blev han polisanmäld för våldtäkt och olaga frihetsberövande. Förundersökningen lades ner. Kort efter det fick han ett toppjobb på ett stort magasin. Idag är han chefredaktör för en av Sveriges största tidningar. Jag undrar vad som hade hänt om en kvinna blivit anmäld för ett brott med straffvärde.

Jag jobbade sena kvällar på webben som hade sin redaktion bredvid sporten. Det tittades mer på porrfilm än på NHL-matchen eller boxningen eller vad det nu var de egentligen skulle rapportera ifrån. Alla hade varsin liten teve bredvid datorn. Fick ofta sexuellt relaterade chattmeddelanden från olika reportrar. En gång var det en känd sportprofil som ville att jag skulle hänga med in för en mysig stund på toaletten. Han skrev mycket utförligt att han skulle gå före och berättade vilken toa jag skulle gå till och att jag skulle komma fem minuter senare. Det gjorde jag inte så han kom ut igen efter tjugo minuter och var sur.

En julfest försökte han kyssa mig och när jag sa att jag inte ville blev han stött och sårad. Därefter på jobbet låtsades han som ingenting men på kvällar och helger började han skicka sms till mig. Först kom en kärleksförklaring där han skrev hur bra och fin jag var, men när jag inte svarade på den kom några timmar senare ett sms med ord som "din hora", "du är äcklig", " jag ska knulla dig gul och blå". Morgonen därefter kom vanligtvis ett "förlåt" men efter några dagar upprepade sig allting igen. Ibland på natten skrev han att han körde förbi mitt hus och jag tyckte det var väldigt obehagligt. Sms-trakasserierna fortsatte i månader.

När jag som ny sommarvikarie på stora kvällstidningen fick sitta i en bil utanför ett hotell en hel dag i väntan på att ett stort rockband skulle anlända och fotografen, femton år äldre, satt i förarsätet bredvid mig och började kolla porr i sin dator. I stället för att bara gå ur bilen, satt jag kvar – handlingsförlamad.

Det satsades pengar i ett tipssystem. Vem skulle först "få omkull" mig. Och så chefen som inte hälsade på mig på två år men som ändå hade åsikter: "Flickan är ju söt men varför har hon aldrig kjol?"

En av cheferna, en man i dryga 60-årsåldern, viskade i örat och frågade om jag vill följa med honom hem. Jag blev chockad, stirrade och tänkte: han är över 60 år och jag är 25. Då fortsatte han: "Du kan få två tusen kronor." Jag minns att jag blev illamående och bara gick därifrån.

När jag var ung och grön journalist hade jag en chef som friskt blandade olika typer av maktspråk med sexuella trakasserier. Han flyttade mitt skrivbord så att jag var tvungen att sitta en meter från honom. En gång mitt i en diskussion när vi var oense om en text sa han: "Ta av dig tröjan. Du är mycket sötare då". Jag berättade vad som hänt för en äldre kvinna i redaktionen och hur min chef behandlade mig. Hon sa: "Det är ingenting att bry sig om. Han är sån". Jag anmälde aldrig, istället slutade jag, med stukad självkänsla. Chefen var kvar.
